

DOI
УДК 378.016:[811.161.2:003.074](045)

С. Остапчук, Н. Кириченко

ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ДІЛОВА УКРАЇНСЬКА МОВА» В ТЕХНІЧНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Резюме

У статті викладені особливості навчально-методичного курсу «Ділова українська мова» для студентів-іноземців технічного профілю, який сформований з урахуванням необхідності набуття ними високого рівня знань і навичок культури службового мовлення офіційно-ділового стилю, що є невід'ємною частиною підготовки сучасного фахівця з вищою освітою.

Метою дослідження є висвітлення теоретичних особливостей викладання курсу «Ділова українська мова» в системі закладів технічної освіти, узагальнення та систематизація основних понять з курсу навчання, визначення результатів навчання, до яких віднесемо засвоєння правил усного та писемного українського технічного мовленнєвого спілкування, основ фахової термінології, видів, практичного призначення і кваліфікації ділових паперів та службових документів а також обґрунтування мовної специфіки професійної сфери спілкування через уміння використовувати різноманітні мовні засоби ділової комунікації.

Результати. Набуті студентами знання і ознайомлення з інноваціями нового українського правопису, удосконалення комунікативної і мовної компетенції усної форми ділового мовлення, поглиблення теоретичних знань й практичних умінь укладання різних за призначенням текстів службового змісту з дотриманням усталених акцентологічних, орфографічних, орфоепічних, термінологічних, лексико-фразеологічних, граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм сучасної української літературної мови, дають можливість майбутнім спеціалістам побудувати в подальшому кар'єру державного службовця або високотехнічного фахівця-управлінця і посісти достойне місце в суспільстві.

Висновки. Курс навчання з «Ділової української мови» є обов'язковим елементом у підготовці фахівців закладів вищої освіти технічного профілю, де знання з офіційного ділового мовлення стануть в нагоді майбутнім інженерам цивільної авіації на промисловому виробництві, в науково-конструкторських і дослідних підрозділах, брати участь в роботі медіа ресурсів ЗМІ, а також адміністративно-управлінських структурах, як приватного бізнесу так і в державних установах України.

Ключові слова: документ; офіційно-ділова лексика; офіційно-діловий стиль; офіційне спілкування; ділове мовлення; ділова мова; діловодство; норми літературної мови.

Вступ. Необхідно зазначити, що, окрім вивчення мови ділового спілкування студентами-іноземцями за програмою курсу «Ділова українська мова», в системі закладів технічної освіти України, взагалі, і в стінах Національного авіаційного університету, зокрема, отримання поглиблених знань граматики, фонетики, загальної ділової лексики, фразеології, синтаксису та особливостей пунктуації сучасної української ділової мови, вдосконаленню вмінь та навичок укладання ділових паперів, роботи з науково-діловими технічними офіційними текстами студенти-іноземці, в межах сфери свого професійного спрямування, повинні засвоїти певний обсяг аерокосмічної технічної лексики ділового мовлення (Кириченко; Луцюк; Скуратівська; Чухліб, 2012).

Метою дослідження є висвітлення теоретичних особливостей викладання курсу «Ділова українська мова» в системі закладів технічної освіти, узагальнення та систематизація основних понять з курсу навчання, визначення результатів навчання, до яких віднесемо засвоєння правил усного та писемного українського технічного мовленнєвого спілкування, основ фахової термінології, видів, практичного призначення і кваліфікації ділових паперів та службових документів а також обґрунтування мовної специфіки професійної сфери спілкування через уміння використовувати різноманітні мовні засоби ділової комунікації.

Окрім цього актуальним завданням дослідження є обґрунтування актуальності курсу «Ділова українська мова» в професійній підготовці і становленні майбутніх фахівців медійної сфери: журналістів, кореспондентів, репортерів та спічрайтерів радіо-телевізійних коментаторів і

ПЕДАГОГІКА

оглядачів, блогерів-комунікаторів інтернет-видань, інших працівників засобів масової інформації України.

Взагалі, в системі масової медіа-сфери існує таке поняття як ділова журналістика, іншими словами – бізнес-преса ЗМІ, яка визначає професійний жанр, де журналісти збирають, класифікують, записують, фіксують, відстежують соціально значиму інформацію, що стосується бізнесу, промисловості і фінансів, що цікавить більше всього пересічних людей і, що дає змогу представникам ділових кіл і владних структур відкрито та вільно обговорювати найбільш нагальні проблеми розвитку суспільства й сьогодення. А, як відомо, така робота потребує високої фахової підготовки й особливо в сфері ділового мовлення.

Головним завданням курсу навчання є кінцевий результат отримання студентами стійких навичок щодо вивчення норм сучасного українського ділового мовлення в галузі професійної лексико-фразеологічної комунікації, морфології та синтаксису, офіційної фахової стилістики, опанування нормами і правилами офіційно-ділового стилю (ОДС). Ділове мовлення як інструмент соціально-правових відносин реалізується практично в усіх сферах людської діяльності і, особливо, в юриспруденції і законотворчості, політиці й економіці, державному управлінні та дипломатичній роботі тощо (Брус, 2014, с. 34).

Результати. Навчальна курсова дисципліна «Ділова українська мова» вивчає лінгвістичні норми сучасної ділової української мови має свої специфічні особливості, починаючи з часу свого започаткування в системі вищої освіти України з 1992 року, залежно від сфери соціальної діяльності й фахового напрямку майбутніх спеціалістів. Наприклад, особливістю вивчення «Ділової української мови» в стінах Національного авіаційного університету є авіаційна техно-термінологічна спрямованість навчального курсу, де студенти засвоюють навички не тільки загальних норм сучасного діловодства, ділового мовлення і ОДС, але й вивчають основи технічного ділового мовлення в аерокосмічній промисловій галузі та адміністративній сфері службових відносин.

Але в якості навчальної дисципліни «Ділова українська мова» є універсальним навчально-методичним засобом отримання фахових знань майбутніми працівниками ЗМІ, які повинні здобути глибокі знання і практичні навички ділового мовлення в широкому розумінні цього терміна.

Сьогодні, важливим аспектом високої фахової компетентності журналіста і, взагалі, працівника медійної сфери, є його достатньо високий рівень ділової культури мовлення, вміння конструктивного і вільного спілкування державною мовою в інформативному просторі, наявності в нього глибоких знань у сфері гуманітарної філологічної підготовки, а, отже – здатності ефективно й професійно виконувати весь спектр комунікативних завдань у сучасній системі масових соціальних інтернет-медіа-ресурсів і публічних ЗМІ.

Сучасні працівники ЗМІ мають бути високоінтелектуальними підготовленими фахівцями, які повинні використовувати весь арсенал ділового мовлення українською мовою і наявних засобів взаємовпливу комунікаторів та рівнів міжособистісних стосунків під час виконання своїх медійних редакційних завдань.

У результаті навчання студенти повинні: знати сутність та зміст основних лінгвістичних понять, фонетичні, лексичні, морфологічні та синтаксичні норми ділового мовлення і діловодства; вміти застосовувати набуті знання при написанні ділових паперів і текстів службової документації; вільно володіти розмовною і писемною літературною українською мовою та фаховою технічною термінологією (Шевчук, 2015:25).

Студенти повинні вільно формувати і, за необхідності, транслювати свої думки при підготовці й написанні текстів ділових паперів, особливо зосереджуючи свою увагу на засвоєнні мовних норм орфографії, пунктуації та граматичних правил, зважаючи на особливості ділової технічної авіаційної лексики.

Слід підкреслити, що ділове спілкування як елемент професійної діяльності працівника медійної сфери одночасно є невід'ємною частиною загальної культури мовлення в загальнолюдському соціальному розумінні цього поняття, а тому програми підготовки майбутніх фахівців журналістики з курсу навчання «Ділова українська мова» повинні бути орієнтовані на взаємозв'язок цих засобів людського спілкування як важливого елемента духовної потреби особистості в суспільстві.

Знання студентів з української мови повинні бути достатніми, щоб вони мали змогу вільно користуватись лексикографічними джерелами: технічними тлумачними і енциклопедичними словниками, довідковими матеріалами і науково-технічною літературою. Також, при укладанні

ділових паперів, аналізувати фахову доречність і доцільність тексту ділового документа і самостійно усувати можливі помилки, редагувати стилістичні недоліки в своєму писемному діловому мовленні в межах сфери свого професійного спрямування.

Це вимагає гарного володіння мовою, вміння в стислі проміжки часу використовувати усталені мовні ділові словосполучення та стандартні вислови, що можуть бути загальноживаними для певної розмовної ситуації діалогу або інтерв'ю. Оскільки всі можливі ситуації передбачити не завжди можна, тому система підготовки повинна передбачати вивчення найбільш вживаних мовних ситуацій, які мають бути сконцентровані за певними темами в модульних навчальних текстах і практичних завданнях.

При формуванні програми навчання з «Ділової української мови» для студентів технічних закладів вищої освіти, слід мати на увазі, що сутність навчання повинно базуватись, принаймні, на трьох стилях ділового мовлення: офіційно-діловий, навчально-науковий і інформаційно-розмовний, які взаємопов'язані і мають різного рівня багато спільних мовних засобів.

Для загального розуміння сутності програми підготовки за курсом «Ділова українська мова» сучасних студентів технічних закладів вищої освіти треба з'ясувати поняття офіційно-ділового стилю, що є невід'ємною частиною ділового мовлення, взагалі.

Розглядаючи питання ділового мовлення, слід зазначити, що одним із його елементів є ділове спілкування як специфічна форма і ресурс активної масмедійної професійної особистості, яка використовує різні способи і засоби отримання, накопичення, літературної і граматично-орфографічної філологічної обробки, редагування, корекції, передачі й технічної трансформації джерел інформації. Такі спеціальні знання та навички теж треба постійно вдосконалювати, і тому в навчальних планах для майбутніх фахівців ЗМІ вони повинні бути присутні окремими розділами, особливо технічного профілю. Ділова мова дуже залежить від тематики проблем і середовища, в якому проходить ділове спілкування, а тому майбутні фахівці медійного простору повинні бути підготовленими для такої роботи, що, в свою чергу, потребує певних навичок і знань в спілкуванні з різними професійними суспільними групами населення й окремими співрозмовниками.

До речі, сучасна статистика зазначає, що людина загалом проводить в усному спілкуванні 65% свого робочого часу. В середньому витрати чистого часу на бесіди в пересічного мешканця Землі складає приблизно 2,5 року, а це означає, що кожен протягом свого життя встигає «наговорити» близько 400 томів обсягом 1000 сторінок, при чому приблизно половина повідомлень не доходить до співрозмовників через невміння донести до них необхідну інформацію (Загнітко; Данилюк, 2004). У зв'язку з чим і виникла ще в стародавні часи древньогрецька філологічна наука «Риторика», яка визначила науково-прикладні методики переконання співбесідників засобами мови, що залишилось актуальним і сьогодні в час високих технологій і технічного прогресу, особливо це стосується майбутніх фахівців ЗМІ.

Дискусія. Деякі науковці визначають офіційно-діловий стиль мовлення як інструмент для ефективної комунікації в державних, політичних, громадських й економічних установах, а також у законодавстві та у сфері управління адміністративно-господарською діяльністю. Інші вважають ОДС функціональним різновидом мови як систему мовних одиниць, фразеологічних прийомів їх виокремлення та використання, обумовлених соціальними завданнями мовлення, що належить до виразно-об'єктивних стилів і виділяється найвищим ступенем книжності (Авраменко; Яковенко; Шийка, 2015:40). Цей стиль ділового мовлення здебільшого зустрічається в адміністративно-розпорядчій системі державного управління і потребує професійної функціональності, а також структурності в усних та писемних формах ділового мовлення з дотриманням високого рівня культури своєрідної ділової комунікації.

Основним характерним принципом ОДС є документальність і певний бюрократичний консерватизм, так-як кожний текст офіційного паперу повинен мати характерні риси документа, оформленого певним чином і за усталеними нормами і правилами з додержанням основних загальномовних і функціонально-стилістичних мовних норм, що, в свою чергу, є суттю і навантаженням навчальної програми «Ділова українська мова».

Домінуючою основою ОДС, в програмі підготовки з курсу «Ділова українська мова», є принцип логічного лаконізму, який передбачає дотримання максимально раціонального, послідовно-логічного і граматичного зв'язку між реченнями, що містять різнобічні судження, а тому повинен бути витриманий і використовуватись протягом усього курсу навчання. Студенти, які засвоюють цей принцип в подальшому не відчують психологічної напруги «недостатності писемних умінь» при підготовці будь-яких ділових паперів і документів.

ПЕДАГОГІКА

Наступним принципом ОДС є принцип адресної інформативності, який повинен бути засвоєний у процесі навчання студентами як специфічний чинник ділового спілкування, що має вплив на характер управлінської інформації, викладеної в тому чи іншому діловому документі. Суттєво те, що одним із факторів ділового спілкування є повторність дій і стандартність службових ситуацій, які знаходять своє відображення в офіційному діловодстві.

Характерною рисою ОДС є принцип тематичної обмеженості кола завдань, які вирішує та чи інша організація, в сфері якої обертається документація. Тому ділове мовлення повинно базуватись на лаконічності, послідовності і стислості викладених фактів і подій. ОДС характеризується наявністю усталених одноманітних мовних зворотів, стандартизованих висловів, суворою текстуальною регламентацією (пункти, підпункти, розділи та параграфи).

Культура мови – це не тільки добре володіння мовою працівниками ЗМІ і вміння вести високоінтелектуальну розмову та говорити по суті тем, які обговорюються, але і, водночас, суворе дотримання норм мовного ділового етикету відносно співбесідника, а цьому теж треба навчитись, через те, що сучасний діловий етикет це інструмент використання ділового мовлення в журналістиці. Він поділяється на такі види: етикет звернень, представлень незнайомих осіб і їх знайомство, внутрішніх службових відносин в медійних колективах, поведінки серед різних груп населення і в різних життєвих побутових ситуаціях, інформаційний етикет, етикет в засобах зв'язку і на радіо та телебаченні тощо.

Відомо, що передача будь-якої інформації здійснюється через знакові системи комунікації, якими є людська мова і поділяється вона на вербальну (комунікація за допомогою усної і писемної мови) і невербальну комунікацію, де використовуються немовні знакові системи.

Як ми вже знаємо, що ділова комунікація поділяється на дві форми свого вираження: писемній та усній, а тому якість і ефективність вербальної комунікації майбутніх працівників медійної сфери діяльності залежить від їх рівня культури мовлення. Реалізація розуміння рівня культури мовлення проходить через відносини, які зафіксовані в ділових листах, різного роду службових документах, що формулюють і фіксують різноманітні соціально-правові бюрократичні відносини. Зразки цих документів повинні обов'язково входити до навчальних модульних завдань, що дасть змогу практично підвищити рівень культури мовлення майбутніх медійних працівників (Михайлин, 2011).

Тому, запозичення деяких елементів культури ділового спілкування в програмі курсу «Ділова українська мова» за такими супутніми навчальними дисциплінами як «Риторика», «Ділова етика», «Етика ділових відносин», «Етика ділового спілкування», «Психологічна культура спілкування», «Конфліктологія» вважається корисним, доцільним і раціональним навчально-методичним засобом, що суттєво може покращити програмний матеріал основного курсу навчання.

Таким чином, через певні принципи реалізації ділового мовлення студенти протягом усього курсу навчання засвоюють основні правила ОДС і діловодства, а також тематичні відмінності текстів ділових паперів, які вживаються в різних соціальних сферах людської діяльності.

Особливістю є те, що ОДС і службові документи з технічним змістом мають свою ідентичну специфіку термінологічного оформлення текстів документів, яка зустрічається тільки в технічній науково-промисловій сфері. В цьому плані, особливо специфічною сферою є аерокосмічна галузь, де мають широке застосування ділова технічна документація у вигляді інструкцій, настанов, наказів, приписів, анотацій, технічних висновків, описів науково-дослідних експериментів тощо.

Дуже важливо, щоб, окрім технічного термінологічного фразеологічного навантаження для загального навчального обсягу знань студентів з курсу навчання за програмою «Ділова українська мова», була широко використана загальна суспільно-політична та адміністративно-канцелярська термінологія та літературна лексикологія, що безумовно повинно збагатити загальні знання здобувачів вищої освіти за цим напрямком практичного навчання ((Кириченко; Луцюк; Скуратівська; Чухліб, 2012, с. 37).

Широке використання технічної лексики при викладанні курсу «Ділова українська мова», окрім визначення чіткого напрямку підготовки фахівців технічного профілю, ще має метою – надання майбутнім інженерам стійких знань в галузі укладання суто технічних специфічних ділових документів, які стануть їм в нагоді в практичній професійній роботі.

До навчально-методичних особливостей викладання безпосереднього практикуму ОДС можна віднести мінімальне використання на практичних заняттях з написанням текстів ділових паперів, наприклад: складних речень із сурядним і підрядним зв'язком, при цьому треба ширше використовувати безсполучникові і прості поширені словосполучення, де кілька підметів при

одному присудку або кілька присудків при одному підметі, кілька додатків при одному з головних членів речення тощо.

Не менш важливим навчально-методичним елементом у підготовці курсу «Ділова українська мова» є формування у студентів навичок чіткої регламентації розміщення та логічної побудови тексту ділового документа, обсяг і сутність його основних частин, використання (і в яких випадках) обов'язкових стандартизованих стійких висловів, так-званих кліше-шаблонів «канцеляризмів». Такі знання в майбутньому дадуть змогу випускникам закладів вищої освіти на практичній роботі вільно користуватись уже готовими бланками-шаблонами технічної документації і самостійно заповнювати технологічні виробничі блоки комп'ютерної інформації й звітності, укладати відповідні технічні звіти і службові доповідні записки.

Ще однією особливістю курсу навчання з підготовки укладання ділових паперів є необхідність застереження студентів від загрози двозначності чи алегорії сприйняття тексту або трактування суті службового документа (наказу, припису, вказівки, розпорядженню тощо), де синонімія повинна бути присутня мінімально або зовсім відсутня.

Висновки. Враховуючи викладене, можна впевнено сказати, що курс навчання з «Ділової української мови» є обов'язковим елементом у підготовці фахівців закладів вищої освіти технічного профілю, де знання з офіційного ділового мовлення стануть в нагоді майбутнім інженерам цивільної авіації на промисловому виробництві, в науково-конструкторських і дослідних підрозділах, нададуть можливість брати участь в роботі медіа-ресурсів ЗМІ, а також адміністративно-управлінських структурах, як приватного бізнесу так і в державних установах України.

Одним із дуже важливих аспектів у підготовці студентів з курсу «Ділова українська мова» є особливості позначення і сприйняття цифрової інформації в ділових і наукових текстах, використання цензурованих інформаційно-пошукових систем, а також дотримання законодавчого поля академічної доброчесності й журналістської етики поведінки, засвоєння табу щодо неприпустимості порушення правил авторського права та інтелектуальної особистої власності.

Можна однозначно стверджувати, що програма підготовки студентів за дисципліною «Ділова українська мова» є невід'ємною частиною фахової підготовки також майбутніх журналістів і, взагалі, працівників сучасної медійної сфери, суттєво може вплинути на рівень і якість загальної інтелектуальної культури мовлення різних фахівців ЗМІ, їх професійних навичок і знань, а також і потреба в таких спеціалістах буде завжди присутня на ринку соціальної інформатики, видавничої діяльності державних і недержавних медійних агентств та структур інформаційних технологій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Авраменко, О.О., Яковенко, Л.В., & Шийка, В.Я. (2015). *Ділове спілкування* : навч. посіб. за наук. ред. О.О. Авраменко. Івано-Франківськ : ЛНВ. 160 с.
- Брус, М.П. (2014). *Українське ділове мовлення* : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. Івано-Франківськ : Тіповіт. 306 с.
- Кириченко, Н.М., Луцок, М.В., Скуратівська, Л.Г., & Чухліб, Т.М. (2012). *Вивчаємо українську вперше* : навч.-метод. посіб. Київ : НАУ. 132 с.
- Кириченко, Н.М., Луцок, М.В., Скуратівська, Л.Г., & Чухліб, Т.М. (2013). *Вивчаємо українську вперше* : навч.-метод. посіб. Київ : НАУ. 160 с.
- Глушик, С.В., Дяк, О.В., & Шевчук, С.В. (2005). *Сучасні ділові папери* : навч. посіб. Київ : Атіка. 30-39.
- Гриценко, Т.Б. (2005). *Українська мова та культура мовлення* : навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури. 106-195.
- Загнітко, А.П., & Данилюк, І.Г. (2004). *Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування*. Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО». 480с.
- Зубков, М.Г. (2011). *Сучасна українська ділова мова* : підруч. для вищ. та серед. навч. закладів. Харків : ФОП. 18-30.
- Михайлин, І.П. (2011). *Основи журналістики: Підручник*. 5-те вид. перероб. та доп. К.: Центр навчальної літератури. 496 с.
- Назаревич, Л.Т. (2013). *Практичний курс української мови. Професійне і ділове мовлення з дисципліни «Українська мова як іноземна» (для іноземних студентів, які навчаються українською мовою)*. Тернопіль : Вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя. 248 с.
- Плотницька, І.М. (2019). *Ділова українська мова*. Київ : Центр навчальної літератури. 256 с.

Шевчук, С.В. (2015). *Українське ділове мовлення* : підручник. Київ : Алерта. 308 с.

REFERENCES

Avramenko, O.O., Yakovenko, L.V., & Shyjka, V.Ya. (2015). *Dilove spilkuvannya* [Business communication]: navch. posib. za nauk. red. O.O. Avramenko. Ivano-Frankivsk: LNV. 160 s.

Brus, M.P. (2014). *Ukrayins`ke dilove movlennya* [Ukrainian business broadcasting]: navchal`ny`j posibny`k dlya studentiv ekonomichny`x special`nostej. Ivano-Frankivs`k : Tipovit. 306 s.

Kyrychenko, N.M., Lucyuk, M.V., Skurativska, L.G., & Chuxlib, T.M. (2012). *Vy`vchayemo ukrayins`ku vpershe* [We are learning Ukrainian for the first time]: navch.-metod. posib. Kyiv : NAU. 132 s.

Kyrychenko, N.M., Lucyuk, M.V., Skurativska, L.G., & Chuxlib, T.M. (2013). *Vy`vchayemo ukrayins`ku vpershe* [We are learning Ukrainian for the first time]: navch.-metod. posib. Kyiv : NAU. 160 s.

Glushhyk, S.V., Dyyak, O.V., & Shevchuk, S.V. (2005). *Suchasni dilovi papery* [Modern business papers] : navch. posib. Kyiv : Atika. 30-39.

Grycenko, T.B. (2005). *Ukrayins`ka mova ta kul`tura movlennya* [Ukrainian language and speech culture] : navch. posib. Ky`yiv : Centr navchal`noyi literatury`. 106-195.

Zagnitko, A.P., & Dany`lyuk, I.G. (2004). *Ukrayins`ke dilove movlennya: profesijne i neprofesijne spilkuvannya* [Ukrainian business broadcasting: professional and non-professional communication]. Donecz`k: TOV VKF «BAO». 480s.

Zubkov M.G. (2011). *Suchasna ukrayins`ka dilova mova* [Modern Ukrainian business language] : pidruch. dlya vy`shh. ta sered. navch. zakladiv. Vy`d. 9-te pererobl. i dopov. Xarkiv : FOP. 18-30.

Myxajlyn, I.P. (2011). *Osnovy` zhurnalisty`ky* [Basics of journalism]: Pidruchny`k. K.: Centr navchal`noyi literatury. 496 s.

Nazarevych, L.T. (2013). *Prakty`chny`j kurs ukrayins`koyi movy`. Profesijne i dilove movlennya z dy`scy`pliny` «Ukrayins`ka mova yak inozemna» (dlya inozemny`x studentiv, yaki navchayut`sya ukrayins`koyu movoyu)* [Practical course of the Ukrainian language. Professional and business speech from the discipline "Ukrainian as a foreign language" (for foreign students studying Ukrainian)]. Ternopil` : Vy`d-vo TNTU im. I. Pulyuya. 248 s.

Plotnyczka, I.M. (2019). *Dilova ukrayins`ka mova* [Business Ukrainian language]: Kyiv : Centr navchal`noyi literatury`. 256 s.

Shevchuk, S.V. (2015). *Ukrayins`ke dilove movlennya* [Business Ukrainian language]: pidruchny`k. Ky`yiv : Alerta. 308 s.

Ostapchuk S., Kyrychenko N.

THEORETICAL PECULIARITIES OF TEACHING THE COURSE «BUSINESS UKRAINIAN LANGUAGE» IN A TECHNICAL INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION

Abstract

In the article describes the peculiarities of the educational and methodological course «Business Ukrainian language» for foreign students of technical profile, which was formed taking into account the need for them to acquire a high level of knowledge and skills of the culture of official business communication, which is an integral part of the training of a modern specialist with a higher education.

The purpose of the research is to highlight the theoretical features of teaching the course "Business Ukrainian language" in the system of technical education institutions, to generalize and systematize the main concepts from the course of study, to determine the learning outcomes, which include mastering the rules of oral and written Ukrainian technical speech communication, the basics of professional terminology, types, the practical purpose and qualification of business papers and official documents, as well as the justification of the linguistic specificity of the professional sphere of communication through the ability to use various linguistic means of business communication.

The results. Acquired knowledge and familiarization with the innovations of the new Ukrainian spelling, improvement of communicative and language competence of the oral form of business speech, deepening of theoretical knowledge and practical skills of compiling various texts of official content in compliance with established accentological, orthographic, orthoepic, terminological, lexical-phraseological, grammatical, punctuation and stylistic norms of the modern Ukrainian literary language, give future specialists the opportunity to build a career as a civil servant or highly technical specialist-manager and take a worthy place in society.

Conclusions. *The training course on "Business Ukrainian language" is a mandatory element in the training of specialists of higher education institutions of a technical profile, where knowledge of official business communication will be useful to future civil aviation engineers in industrial production, in scientific design and research units, to participate in the work of media resources, as well as administrative and management structures, both in private business and in state institutions of Ukraine.*

Keywords: *document; official-business vocabulary; official-business style; official communication; business speech; business language; office management; norms literary language.*

DOI

УДК 378.4.016:811.11(045)

Ю. Пришупа

ТРАНСФОРМАЦІЯ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Резюме

У статті проведено аналіз мовної підготовки, що реалізується у процесі викладання іноземних мов в закладах вищої технічної освіти. Дослідження враховує виклики сучасності, вимоги глобалізації та цифровізації освіти. Розглянуто трансформацію ролі мовної підготовки і ключові аспекти в цьому контексті, зокрема технологічна орієнтованість, комунікаційний потенціал. Також проведено порівняльний аналіз накопиченого досвіду та дієвості реалізації перспективних напрямів розвитку і вдосконалення мовної підготовки здобувачів вищої технічної освіти, зокрема використання інноваційних методів вивчення іноземних мов, що ґрунтуються на застосуванні інформаційно-освітніх технологій та якості викладання іноземних мов. Особлива увага приділена сутності мовної підготовки в закладах вищої технічної освіти, що полягає в професійно спрямованій комунікаційній компетентності, як важливого інструменту для успішної адаптації до нових умов освітнього середовища.

Автор статті розкриває переваги інтегрування інформаційно-освітнього середовища у процес мовної підготовки та доводить важливість проведення систематичного оцінювання поточної ситуації з мовної підготовки з метою формування наступності етапів розвитку та накопиченого досвіду.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та емпіричному дослідженні сучасного стану мовної підготовки в закладах вищої технічної освіти.

Завдання дослідження зосереджені на науковому обґрунтуванні понять «трансформація», «мовна підготовка в закладах вищої технічної освіти»; та виявленні якісних змін у мовній підготовці й протиріччя, що заважають досягненню бажаних результатів та високої якості навчання іноземної мови.

Висновки. Підсумовуючи результати дослідження щодо мовних трансформацій в закладах вищої технічної освіти автор обґрунтовує важливість проведення систематичного оцінювання поточної ситуації з мовної підготовки. Зазначено, що трансформаційні процеси в мовній підготовці відкривають можливості для розкриття унікальності, спрямованої на поєднання інформаційно-освітнього середовища та внутрішньо-предметних зв'язків у вищих технічних освітніх закладах, заснованих на спільних ідеях і поняттях сучасності. Проведений ретроспективний аналіз дозволив відстежити еволюцію мовної підготовки в закладах вищої технічної освіти, представлену багатоетапним процесом, що містить трансформації та інновації на шляху до пошуку більш ефективних підходів. Оцінка поточної ситуації в університеті також виявила проблеми й протиріччя, що заважають досягненню бажаних результатів та високої якості навчання іноземної мови. Ці позитивні тенденції призвели до формування інформаційно-освітнього середовища університету, широкого арсеналу методичних розробок і механізмів для підвищення ефективності мовної підготовки. Отримані результати свідчать про досягнення поставленої мети дослідження.

Ключові слова: інформаційно-освітнє середовище; комунікативна компетентність; мовна підготовка; навчальний процес; трансформація.